

Tredje roten, tomt 27

Kvarteret Snusmalaren

Nionde roten 1637–57 v

Kyrkogatan mellan Östra Hamnen och

Sjätte roten 1657 h–70

Korsgatan

Jürgen Eriksson i Trädgården (R10 1637: 2), rote 9 1738–50 med 2 eller 3 mtl.

Vid kämnärsrätten fordrade han *Joen Radde* på salt, som han 1643 hade sålt honom på ”Gamblelöse Maria Magdalena marknad”. Vid samma rätt den 12.7.1654 krävde *Hans Mattsson* sal Jöran Erssons änka (”Barbro Jörans”) och måg (kronoskepparen) *Sigfrid Persson* (se 9.24, gift Ingjel eller Ingierd Jöransdotter) på betalning för av Jöran Ersson ”före hans död undfånget och i Skara försålt gods”. En annan måg till Jöran i Trädgården var *Olof Joensson (Jönsson)*. Cautionister för de båda handskrifter, som Hans Matthisson hade tagit av Jöran Eriksson var Lars Guldbbrandsson och Oluf Torsson. Dessa skulle betala, om Jöran Ersson, som låg sjuk avled men Jöran själv, om han blev frisk. Godset hade Jöran utborgat i Skara på bådas vägnar och tagit hälften av förtjänten.

Buntmakare Jacob Garden

som var en flitig sakkörare (t.ex. för Ingrid Adrians 1635).

bodde enligt mantalslängderna åren 1637–45 i nionde roten. Möjligen hade han bott här ännu längre, ty den 16.3.1633 anklagades i Borås Jacob Buntmakare från Göteborg för överfall på arrendator Erik Andersson i borgaren Sven Håkons hus. Hans son *Nils Jacobsson* avled 1643, efterlämnande änkan *Elin*, död 1648, och dottern *Anna*, gift *Bengt Svensson*. Jacob Garden klagade vid kämnärsrätten den 10.2.1643 över att *Olof Torsson* på en gård i Väne härad genom landshövdingen Johan Henriksson hade låtit arresteras 20 rdr för hans son Nils Jacobssons arvingar: dessa pengar var inte införda i sonens bok.

Karin Jonas

Vid kämnärsrätten den 25.8.1647 framlade *Jon Arfvedsson* sin svärfader sal Jacob Gardens handelsbok. Han ville bevisa, att inte mer än 8 d kmt resterade obetalda på de 28 d kmt, som svärfadern hade varit skyldig sal *Christin Hans wächtares* för öl. Denne Jon Arfvedsson liksom sin svärfader var sakkörare och uppträdde omkring 1650 ofta som ombudsman för andra vid Göteborgs kämnärsrätt. Han var avliden före augusti 1653, då det i kämnärsrätten omtalades, att *Hans Bengtsson* hade förslitit en klädesrock, som tillhörde sal *Bengt Esbjörnssons* arvingar. Klädesrocken hade pantsatts av sal Jon Arfvedsson, som var fullmäktig att försälja något till Bengt Esbjörnssons kreditorers betalning. Jon Arfvedsson var rotemästare i rote 8 1647–48 och bosatt i rote 9 1651. Kanske var hans änka ovan omtalade Karin Jonas (här 1669–71). Ett par indicier pekar mot att Karin Jonas kan ha varit dotter till Jacob Garden. Dels nämns Karin Buntmakares som ägare till denna gård 1667 i överrätten vid behandlingen av en försäljning av gården väster här om, dels uppbjuder skeppsbyggmästare Jacob Jacobsson Prunck den 10.5.1680 gården som han köpt av Karin Jacobsdotter.

Jacob Jacobsson Prunck den yngre.

1673–81 M1676: 1 tomt

Ingenting utesluter, att skeppsbyggmästare Jacob Jacobsson Prunck köpte Karin Jacobsdotters gård långt före uppbjudningen 1680: han betalade tomtpengar till tyska kyrkan 1673, vilket han dock kan ha gjort som hyresman. Han var ägare ännu 1715. Då bodde i gården mågarna *skeppsbyggmästare Frans Walther* och *Martin Schultz*, gift *Elisabeth*. Den senare står för gården 1720.

Jacob Jacobsson Prunck var son till kronans skeppsbyggmästare med samma namn (begr. 25.4.1666) ”en holländare, som gjort sin kärriär på Skeppsholmen och i slutet av 1654 erhållit transport på Göteborg” (Gamla varvet i Göteborg 1660–1825, 13) och i samband därmed av Ankerhielm erhållit betyget, att han var ”en nykter och flitig arbetsman”. Jacob Prunck d.ä. var gift med *Jannecke Claussion*, född 1605, död 1683 (omtalad 4.47).

Jacob Jacobsson Prunck den yngre, vilken liksom brodern *Claes* gick i faderns fotspår, begravdes Chr 23.3.1729 vid 82 år 4 månaders ålder, sedan han dessförinnan legat till sängs i 5 år. Han hade 1713 överlåtit sin verksamhet till sin måg Frans Walter. Han gifte sig 22.8.1671 med *Catharina van Egmont*, begravd Chr 23.4.1725, 70 år gammal, dotter till *Cornelius Pietersson van Egmont*. Hon hade varit gift i 54 år. 1672 var Jacob Jacobsson Prunck bosatt hos svärfadern i 4.39v. Han skrev tillsammans med *Cornelia Herwegh* den 12.12.1692 om preferensen i deras sal svärfader *Cornelii Petterssons* sterbhus. De var alldeles avstängda från sin arvsrätt. *David Andersson* med hustru *Maria Falks* (Valcks?) jämte *Petter Egmont* hade tillerkänts preferensen. De hänvisade till magistratens beslut sistlidna 5 okt (EIIa:17). Redarna på *skeppet Charitas* hade besvärat sig hos magistraten enl vad som uppgavs 19.10.1705 (Ba:18). Över att skeppsbyggmästare Jacob Prunck hade anlåtats för att förbättra och reparera deras skepp *Charitas*, som nu låg på Strömmen. Men när mästaren var mitt uppe i ”bäste arbetet och väderleken foogade sig” så kom *amiralitetsbyggmästare Rolof Rooth* den 18 oktober dit och tog ifrån Prunck fyra timmermän, upplärda av honom själv. Rooth hade sagt sig behöva dem till Konungens arbete på skeppsvarvet men i stället hade han genast satt dem att arbeta på det hallandsskepp, som han lovat att bygga. Kommerciemborgmästare von Gerdes hade sänt *stadstjänarna Olof Bengtsson och Jöns* att återskicka timmermännen till Prunck men sedan hade Rooth ånyo tagit manskapet och redskapen från Prunck till sin hallandsfarare och sagt sig icke akta magistratens förbud och skällde Prunck för en gammal hund. Stadens skeppsredare återupprepade klagomålen 29.7.1709 över Rooths intrång i Jacob Pruncks verksamhet och att han bringade Prunck ”näringen ur händerna” och över de förseningar detta åsamkade dem vid reparationer etc.

Gösta (Gustaf) Ersson 1667–68

Vem han var är obekant, Bekant är däremot att här i nionde roten bodde enligt mantalslängden 1637–49 en *Erik Bötker* och 1649–50 hos denne en *Herman Ersson*. Erik Bötkers tomt såldes för 60 rdr till grannen i väster *Mårten Mattsson*, vilken den 31.5.1652 betalade huseköpspenning för den.

Troligen samma gård såldes av *Mårten Mattsson* till en *Nils Svensson* för 100 rdr (huseköpspenning 3 daler 1.4.1656). Denna gård ”på Kyrkogatan emellan *Martin Jutes* på den västra och *Karin Buntmakares* på den östra sidan” lagbjöds första gången den 31.10.1667, sedan kapten *Nils Nilsson* hade sålt den till *proviandmästaren i Hälsingborg Håkan Toresson* för 450 rdr enligt köpebrevet, daterat den 14.8.1667. bevitnat av välb. *major Jöns Hierta*, *syndico i Hälsingborg Andreas Eekebom* och *tullförvaltaren Johan Andersson Brunnberg*. (Den senare var son till ”Herr Anders i Björkeris”). Den 28 nov. 1667 överklagade kapten *Nils Nilssons hustru Ingrid Berg* (genom sin fullmäktige) denna försäljning, som enligt henne hade skett henne ovetande trots att går-

den hade testamenterats till henne. Rätten förklarade lagbjudningarna ”för mull till dess kapten Nils Nilsson bevisar köpet vara slutit med hans hustrus samtycke”.

Denna gård sammanslås tydligen med någon av de närliggande, ty den förekommer inte i längderna.

Bokbindaren *Johan Schenck*, som bodde här 1666–71, flyttade härifrån till en gård på Kungsgatan, som han köpt av stadens medicus Gerhard Stallhoff.

Handelsmannen Martin Schultz

gifte sig den 1.11.1713 med *Elisabeth Jacobsdotter Prunck* (bou 1747) och övertog gården före 1720 då han hade pigan Gunilla och *expediten Cyprianus Götz*. Han betalade 1755 avgift för 14 fönsterluffer 12 öre st. Han uppsade den 30.6.1755 sitt 43 år tidigare erhållna burskap (EIIb:81). När han begravdes 5.10.1755 kallades han i kyrkboken ”der alte redliche Schultz”. Svärsonen Carl Hallman skrev den 6.3.1756 om att *Johan Niclas Bachman* 1754 och 1755 hade lånat hans avlidne svärfader Martin Schultz sammanlagt 1 500 d smt (EIIb:85). Gården, som omfattade två tomter, värderades vid bouppteckningen 22.8.1755 till 3 000 d smt och övertogs av mågen

handelsmannen Carl (Charles) Hallman,

som gift sig 27.6.1755 med *Margareta Schultz*. Han sades 1756 inneha all det Schultzka sterbhusets egendom, inklusive handelsböckerna. Andra mågar till Martin Schultz var *regementsfältskären Carl Rütz*, *handelsman Lars Kullman*, *färgaren Johan Niclas Bachman* och *prästmannen Wilhelm Roos i Åbo*.

Handelsmännen Carl Hallman och *Carl W Buchau* hade enligt en årshandling den 21.10.1761 (EIIb:101) anhållit att var för sig erhålla ett stycke mark utanför Konungsporten (”på västra Heden söder om Gamle Port vid någon bergkulle” enligt Buchau (bergkullen utanför nuvarande Polishuset?).

Den 13.4.1761 pantsatte Carl Hallman hus och gård på Sillgatan och gården på Kyrkogatan (EIIb:99 samt mag.prot 28.3.1764) till sin svåger *fabrikören Johan Niclas Bachman*, sedan han av honom lånat 3 500 d smt till sin handels fortsättande. Den 28.6.1762 sökte *Abraham Hülphers* inteckning i Hallmans gård på Kyrkogatan för skuld från 20.11.1761 på 2 100 d smt. Inteckning i gården söktes också 15.4.1765 av *Carl Walter* för skuld på 2 266 d smt. Carl Hallman måste ”på grund av åsamkad gäld och skuld i brist på annan tillgång” sälja gården på auktion den 7.8.1766 den inropades av

superkargören vid Ostindiska Kompaniet handelsman Elias Hillerström

för 7 010 d smt (värderad 9 666 d smt, uppges 1775 omfatta 1½ tomt).

I en supplik till magistraten den 9.8.1766 (EIIb:117) klagade Hilleström att han efter inropet hade funnit att huset var graverat med skuld högre än köpeskillingen, varför han begärde lista över inteckningarna. *Catharina Schultz*, *Wilhelm Ross* och *Lars Kullman* hade en arvsfordran på 3 000 d smt efter sin avlidne broder och svåger *Paul Schultz* hos Hallman enligt Martin Schultz disposition av den 29.8.1755, stadfäst av Göta hovrätt den 11.12.1759.

Elias Hilleström skrev den 24.3.1755 (EIIb:81) att när hans sal fader efterträdde framl. *domprosten Isaac Lithovius*, så köpte han av Lithovii arvingar den i domkyrkan under orgelverket inbyggda stolen ”till tvenne personers rymd”. Domprosten Lithovius hade enligt Elias Hilleström erhållit tillstånd att på egen bekostnad låta tillverka och sätta dit stolen. Eftersom Elias Hille-

ströms fader köpt stolen ansåg han den tillhöra sig, sin hustru och sin medarvinge *provinsialläkaren Luth* på sin hustrus vägnar. För rättigheten att besitta platsen erbjöd han sig att betala 50 d smt till kyrkan. *Kyrkvärden Joh. And Lamberg* ansåg, att Elias Hilleström borde framlägga skriftliga bevis på tillkomsten av innehavet.

När Elias Hilleström den 20.10.1772 sökte medlemskap i Handels societeten berättades han vara infödd i staden och känd för ett stilla, ärbart och anständigt uppträdande. Under sina sista fem resor till Ostindien dels som assistent, dels som supercargör hade han endast haft sådana göromål för händer, som tillhörde handeln. Hans hälsa tillät honom inte numera att söka sin lycka under ett så besvärligt levnadssätt och han kunde dessutom icke göra sig något hopp om "employ uti nu varande resp. Directions tjänst". Han begärde tillstånd till bodhandel, vilket närmast överensstämde med hans insikt och erfarenhet och vartill hans hus på Kyrkogatan gav honom "tillfälle och anledning".

Den 10.12.1767 skrev Elias Hilleström, att *fru Margareta Hallman, född Schultz* och hennes svåger herr *Johan Gustaf Hallman* under ett halvt års tid, från Mikaelis 1766 till sistlidne mars månads slut, hade nyttjat några rum och lägenheter i hans på Kyrkogatan belägna hus och gård mot en hyra av 160 d smt. De hade inte betalt hyran före avflyttningen. Enligt kontraktet uthyrdes hela undervåningen bestående av handelsbodas till gatan med avskiftat kontor, en stuga med kök och kammare åt gården, två packbodas med källare därunder, två kamrar åt gården och gatan å samma sida, vinden över packbodarna, den mindre vinden över huset åt gatan, halva stora källaren, fritt utnyttjande av brygghuset samt frihet att torka kläder på vinden över rummen åt gården. Johan Gustaf Hallman berättade sig ha betalt inkvarteringsavgiften 60 d smt, vilket han ansåg egentligen tillkom husägaren Hilleström. Han hade också betalt *blockmakaren Anders Runquist* för en ny pump i stället för en oduglig, *snickaren Aldam* m.m. (EIIb:133, 22.10.1768 och 11.1.1769) i egenskap av "mosterman" till *Johanna Elisabeth Poppelman* föreslogs Elias Hilleström den 8.7.1769 till hennes förmyndare (EIIb:135).

Efter Hilleström övertogs gården av

handelsmannen Erik Wennerholm,

I samband med att han 21.6.1765 ansökte han om burskap i Göteborg och tillstånd att idka försäljning av inrikes tillverkat små smide. uppvisade han ett intyg av Brita Magd. Ollonberg, dateerat Tösslanda den 30.9.1762 att han hade tjänat henne som frälseinspektör i två år. I ett år hade han sedan enligt major J F Tolstedt varit faktor vid dennes såg på Lilla Edet. Därefter var han anställd som betjänt vid Jan Schutz sågkvarn i två år. *Handelsman Johan Cahman* hade sedan antagit honom till uppsyningsman för sin i Masthugget belägna hamn. De äldste ansåg nog att behovet av dylika försäljare var stort men att Erik Wennerholm inte tillräckligt hade styrkt sin handels erfarenhet Han hänvisade till att han utbildats hos Johan Cahman, som han betjänt i dennes handel med fabriksvaror och brädsorter och hjälpt *Johan Henrik Damm* i dess handelsrörelse. Han fick sitt begärda burskap som järnhandlare den 31.10.1765.

Tidigare bodde han 6.53 (uppbud 25.1.1770), som han ägde ännu 1775.

När han 24.3.1772 blev medlem av Handels societeten skedde det på villkor, att han ej själv skulle få införskriva handelsvaror utan endast idka minuthandel med specerier och andra handelsvaror, som han kunde få köpa av andra handelsmän.

Han sålde gården 14.8.1784 till

handelsman Zacharias Benjamin Roos

(uppbud 23.8.1784) för 2 750 rdr specie (se 5.16). Han ägde 3.27 ännu 1795 men enligt tomtöreslängden 1800 hade gården då övertagits av

”handlandejuden L.E. Magnus”.

Senare uppbud av 3.27

buntmakaren Samuel Wallich 26.9.1803

handl B J Dahlander 5.12.1831